

УДК: 341.9:347.2

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.1.45>

ПРАВОВА СИСТЕМА ЗАХИСТУ КРИПТОАКТИВІВ У ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ

Тіпикін-Головко Н.О.,

*аспірант кафедри міжнародного приватного права
Навчально-наукового Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID: 0009-0006-3074-0941
e-mail: nikita.tipikin@gmail.com*

Тіпикін-Головко Н.О. Правова система захисту криптоактивів у Південній Кореї.

Індустрія криптоактивів динамічно розвивається. Особливим чинником для цього стало схвалення та початок торгів ETF (Exchange-traded fund, з англ. – біржовий інвестиційний фонд) на біткоїн та монету ЕТН. Завдяки цьому традиційні інвестори отримали можливість торгівлі криптоактивами за допомогою традиційних фінансових інструментів. У свою чергу, це ще більше викликало інтерес з боку роздрібних інвесторів щодо купівлі криптоактивів на централізованих криптобіржах, а також використання спеціалізованих сервісів, що надають послуги, які пов'язані з використанням криптоактивів.

До того ж, перемога Дональда Трампа на президентських виборах у Сполучених Штатах Америки та його обіцянки щодо створення стратегічного резерву, який складатиметься з біткоїнів, призводять до висновків, що надалі індустрія криптоактивів буде отримувати ще більші фінансові вливання.

Однак на цьому фоні є досить серйозна правова прогалина – відсутність адекватного законодавства у більшості держав, яке б забезпечувало безпеку інвесторів, які вкладають власні кошти (або кошти клієнтів) у криптоактиви. Не кажучи вже загалом про наявність у держав профільного законодавства щодо криптоактивів.

У зв'язку з цим, надзвичайно важливим питанням на сьогодні є розробка законодавства, яке б захищало активи інвесторів. Зокрема, яскравим прикладом є держава Південна Корея, яка, хоча і не має детального законодавства, яке б регулювало випуск, розміщення та обіг криптоактивів, має профільне нормативне регулювання саме захисту коштів інвесторів у криптоактиви.

У статті детально досліджено законодавство Південної Кореї щодо захисту криптоактивів, його переваги та недоліки. Також проведено його оглядове порівняння із Регламентом МІСА у Європейському Союзі, яке передбачає більш детальний захист активів користувачів криптоактивами.

При цьому встановлено, що приклад законодавства Південної Кореї може слугувати нормативним мінімумом для України щодо захисту криптоактивів користувачів.

У результаті стаття робить висновок, що, хоча Південна Корея пропонує досить обмежені положення щодо захисту активів користувачів, вони сприяють правовій визначеності та закріпленню нормативних вимог до надавачів послуг з криптоактивами щодо поводження з коштами їх клієнтів.

Ключові слова: криптоактиви, надавачі послуг, резерви криптоактивів, користувачі криптоактивами.

Tipikin-Holovko N.O. Legal system of cryptoassets protection in South Korea.

The industry of cryptoassets is developing dramatically. A special factor for this was the approval and start of ETF trading (Exchange-traded fund) for Bitcoin and ETH. As a result, traditional investors received the opportunity to trade cryptoassets using traditional financial instruments. In turn, this further aroused interest from retail investors in purchasing cryptoassets on centralized cryptocurrency exchanges, as well as in using specialized services that provide services related to the use of cryptoassets.

In addition, Donald Trump's victory in the presidential elections in the United States of America and his promises to create a strategic Bitcoin reserve Bitcoins lead to the conclusion that the cryptoasset industry will continue to receive even greater financial infusions.

However, against this background, there is a rather serious legal gap – the lack of adequate legislation in most states that would ensure the safety of investors who invest their own funds (or clients' funds) in cryptoassets. Not to mention the general presence of specific legislation on cryptoassets beyond these states.

In connection with this, an extremely important issue today is the development of legislation that would protect investors' assets. In particular, a striking example is the state of South Korea, which, although it does not have detailed legislation that would regulate the issuance, placement and circulation of cryptoassets, has specific regulatory regulation especially for the protection of investors' funds in cryptoassets.

The article examines in detail the legislation of South Korea on the protection of cryptoassets, its advantages and disadvantages. It is also broadly compared with the MICA Regulation in the European Union, which provides for more detailed protection of users' cryptoassets.

At the same time, it is established that the example of South Korea's legislation can serve as a regulatory minimum for Ukraine regarding the protection of users' cryptoassets.

It is concluded in the article that while South Korea offers rather limited provisions for protecting users' cryptoassets, they contribute to legal certainty and strengthen regulatory requirements for cryptoasset service providers regarding the handling of their clients' funds.

Key words: cryptoassets, service providers, cryptoasset reserves, cryptoasset users.

Постановка проблеми. Подальший розвиток криптоактивів та зростаючий інтерес до їх купівлі створює новий виклик для держав – розробити спеціальні норми, які б фокусувалися на захисті криптоактивів, які придбали користувачі, в тому числі на/через спеціалізовані сервіси, що надають послуги, пов'язані з криптоактивами. Це також стосується і надавачів послуг зі зберігання криптоактивів. Південна Корея є однією з небагатьох держав, яка прийняла профільний акт, який саме спрямований на захист криптоактивів користувачів. Досвід цієї держави є важливим з точки зору якості положень, які захищають активи. Тому його дослідження буде корисним при імплементації аналогічних положень до законодавства інших країн, в тому числі України.

Мета дослідження: аналіз законодавства Південної Кореї, виявлення переваг та недоліків законодавства з захисту криптоактивів користувачів з метою надання рекомендацій для створення аналогічного законодавства у інших державах.

Стан опрацювання проблематики. Наразі відсутні наукові роботи, які б предметно досліджували законодавство Південної Кореї щодо захисту криптоактивів. Фактично ця стаття стане першою, яка детально аналізує відповідні положення з метою надання рекомендацій по імплементації положень у нормативних актах інших держав.

Виклад основного матеріалу. Південна Корея передбачає захист прав користувачів криптоактивів на основі Акту про захист віртуальних активів користувачів від 2023 року (далі – Акт) [1]. Окрім цього, на виконання акту у державі були прийняті два підзаконні акти: Президентський декрет про захист віртуальних активів користувачів, прийнятий урядом Південної Кореї (далі – Наказ, а також Правила щодо нагляду за індустрією віртуальних активів Комісії з фінансових послуг (далі – Правила), яка відповідає за регулювання криптоактивів [2, 3].

Зазначені документи передбачають детальні норми, спрямовані на захист криптоактивів користувачів. Основна причина прийняття пакету нормативно-правових актів стали два досить гучних випадки втрати коштів користувачів на мільярди доларів. Перший випадок – банкрутство американської централізованої біржі криптоактивів FTX, яка не мала прозорої системи зберігання активів клієнтів. Фактично кошти клієнтів не були відділені від основних операційних коштів біржі, через що був відсутній контроль за їх використанням [4]. Другий випадок стався із корейським блокчейном Terra, який через небездоганну фінансову та технічну взаємну роботу власного стейблкоїну UST та utility-токена LUNA призвів до знецінення обох криптоактивів, що також викликало втрату мільярдів доларів користувачів [5].

Зазначені випадки, які сталися у 2022 році, імовірно, стали причинами, через які Південна Корея розробила Акт про захист віртуальних активів користувачів та прийняла його у 2023 році, хоча й вступив він в силу лише 19 липня 2024 року.

Отже, Південна Корея не пропонує всебічного регулювання криптоактивів, натомість пропонує фактично точковий акт, спрямований саме на регулюванні відносин щодо захисту криптоактивів клієнтів у відносинах із надавачами послуг, пов'язаних із криптоактивами.

Для цього передбачається загальне визначення криптоактивів та надавачів послуг з криптоактивами.

Зокрема, замість криптоактивів у Південній Кореї використовується поняття “віртуальний актив”, який означає “електронні сертифікати (включаючи всі пов'язані з ними права), які мають економічну цінність і якими можна торгувати або передавати в електронному вигляді”. Варто зазначити, що передбачається також досить великий ряд винятків, які не будуть підпадати під регулювання віртуального активу, як-от електронні сертифікати або інформація щодо них, які не можна обміняти та які мають обмежені варіанти використання, цифрові предмети у відеоіграх, цінні папери та інші.

Надавачі ж послуг, пов'язаних з криптоактивами є особи, які займаються наступними видами діяльності із криптоактивами:

- 1) купівля або продаж віртуальних активів (торгівля);
- 2) обмін одного віртуального активу на інший;
- 3) передача віртуальних активів у порядку, встановленому у Наказі;
- 4) зберігання та адміністрування віртуальних активів;
- 5) надання брокерських, посередницьких або агентських послуг у зв'язку з торгівлею або обміном віртуальних активів.

При цьому також надається визначення користувача, яке фактично означає осіб щодо активів яких здійснюються послуги, які надаються надавачами послуг.

Також додається і визначення ринку віртуальних активів, як-от ринок, на якому здійснюється торгівля та обмін криптоактивів [1].

Загалом, це основна термінологія, яка пропонується профільним законом Південної Кореї, а також підзаконними актами на його виконання. За структурою його далі можна поділити на 5 основних напрямків, які ним врегульовуються:

- 1) Обов'язки надавачів послуг, пов'язаних з криптоактивами щодо захисту активів користувачів;
- 2) Недобросовісна торгова практика;
- 3) Контроль за операціями користувачів;
- 4) Адміністративні положення [6].

Коротко охарактеризуємо кожен з напрямків.

Обов'язки надавачів послуг, пов'язаних з криптоактивами щодо захисту активів користувачів

По-перше, говорячи про обов'язки надавачів послуг, можна виділити чотири головних зобов'язань:

- а) Обов'язок щодо зберігання криптоактивів користувачів

У даному випадку мова йде про обов'язок добросовісного зберігання активів клієнтів надавачами послуг. В першу чергу, це відділення активів самого надавача послуг від активів користувачів. До того ж, криптоактиви повинні зберігатися у спеціальних зберігачів, які мають підтверджену репутацію. Профільний закон наводить банки як доцільних зберігачів.

При цьому надавачі послуг при наданні на зберігання активів користувачів повинні чітко зробити вказівку для зберігачів, що це активи користувачів.

Більш того, надавачі послуг не можуть несанкціоновано використовувати кошти користувачів у якості забезпечення, вони не підлягають взаємозаліку або несанкціонованому арешту будь-якою особою. У разі спроби надавачами послуг виконати такі дії, зберігачі повинні передати криптоактиви напряму користувачам. Зазначені норми містяться у статті 6 Акту.

Також відповідно до цього зобов'язання надавачі послуг повинні заключити угоду із зберігачами щодо зберігання активів користувачів, перш ніж надавати свої послуги (Стаття 8 Наказу).

Однак варто зазначити, що зобов'язання за цим пунктом стосуються саме ситуацій, коли активи користувача будуть використовуватися для торгівлі, торгового посередництва та інших торгових послуг.

- б) Обов'язок щодо правильного зберігання криптоактивів користувачів

Якщо користувачі напряму надають криптоактиви саме надавачам послуг для зберігання, надавачі послуг повинні відділити власні активи від активів користувачів та вести чіткий обіг коштів

своїх клієнтів, включно із відомостями щодо них, кількістю криптоактивів на зберіганні (стаття 7 Акту), а також обов'язково утримувати мінімум 80% криптоактивів клієнтів на так званих “холодних” гаманцях (Стаття 11 Наказу). Це спеціальні апаратні пристрої, які дозволяють операції з криптоактивами виключно при підтвердженні їх на цих “холодних” гаманцях (на противагу звичайним застосункам, які мають менший рівень захисту) [7].

До того ж, надавачі послуг зобов'язані постійно мати підтвердження відповідної кількості криптоактивів, які були їм передані користувачами.

Тим не менш, надавачі послуг все одно мають право передати на зберігання кошти користувачів зберігачам.

с) **Обов'язок щодо покриття випадків втрати криптоактивів користувачів**

З метою запобігання ситуацій, коли в результаті хакерських атак або інших зовнішніх чинників надавачі послуг можуть втратити криптоактиви користувачів, законодавство Південної Кореї зобов'язує здійснити їх страхування, а також впровадити спеціальні програми щодо допомоги постраждалим у майбутньому від таких чинників. При цьому надавачі послуг повинні мати певні резерви активів, виділені на покриття збитків користувачів (стаття 8 Акту).

Наказ передбачає специфічні випадки втрати коштів користувачів, який включає власне хакерські атаки на сам програмний комплекс надавачів послуг, а також на їх соціальні мережі, в результаті яких користувачі можуть бути введені в оману, через що вони також втратять свої криптоактиви (стаття 12 Наказу).

д) **Обов'язок щодо зберігання записів про операції з криптоактивами**

Стаття 9 Акту предписує надавачам послуг зберігати інформацію щодо транзакцій користувачів принаймні 15 років.

Зазначені вище обов'язки спрямовані переважно на зберігання інформації та забезпечення захисту криптоактивів клієнтів. Хоча ці вимоги є досить простими, вони дають змогу забезпечити той мінімум, необхідний для відновлення тієї чи іншої інформації, а також повернення криптоактивів користувачів.

Недобросовісна торгова практика

Законодавство Південної Кореї також забороняє будь-які види недобросовісних торгових практик, описаних у статті 10 Акту, який передбачає детальний перелік випадків, які підпадають під заборону. Загалом, їх можна узагальнити до заборони використання інсайдерської інформації (будь-ким, в тому числі надавачами послуг, емітентами криптоактивів або сторонніми особами, які отримали доступ до такої інсайдерської інформації), введення користувачів криптоактивів в оману, а також змови з метою маніпуляцій на ринку.

Варто зазначити, що О Тае Мін, ад'юнкт-професор у сфері блокчейну університету Конкук у Південній Кореї, у власному інтерв'ю критикує зазначені положення щодо недобросовісної торгової практики. На його думку, положення щодо ринкових маніпуляцій та інсайдерської торгівлі були необхідними для захисту користувачів, однак їх надто широкий перелік створює ризик, при якому практично будь-яка дія на ринку криптоактивів може вважатися порушенням законодавства, через що державні органи зможуть штрафувати практично будь-якого суб'єкта на ринку криптоактивів. У зв'язку з цим, він вважає, що державі потрібно розвиватися в напрямку перегляду системи таким чином, щоб вона не перешкоджала розвитку криптоіндустрії [8].

Контроль за операціями користувачів

Також надавачі послуг повинні відслідковувати підозрілу активність, яка може вважатися недобросовісною торговою практикою та приймати відповідні дії, в тому числі щодо блокування активів користувачів та повідомлення щодо активності Комісії з фінансових послуг (стаття 12 Акту).

При цьому законодавство забороняє безпідставне блокування депозиту або виводу криптоактивів для користувачів із платформ надавачів послуг (стаття 11 Акту). Випадки повинні бути об'єктивними та підпадати під перелік, який пропонує Наказ. Наприклад, у випадку проведення технічних робіт, на виконання судового наказу або інших державних органів, які мають відповідні повноваження (стаття 11 Наказу). Мова йде саме про блокування депозиту та виводу для усіх користувачів, а не кожного окремо. Щодо блокування конкретних користувачів використовується стаття 12 Акту щодо недобросовісної торгової практики, зазначеної вище.

Адміністративні положення

Окремо Актом передбачаються положення щодо регулятора, яким є Комісія з фінансових послуг, яка уповноважена здійснювати контроль та нагляд за надавачами послуг, пов'язаних з крип-

тоактивами. Також Комісія з фінансових послуг має право на створення спеціального Комітету з віртуальних активів для надання рекомендацій щодо здійснення діяльності надавачами послуг.

Нарешті, Банк Кореї, який є центральним банком держави, має можливість отримувати будь-яку інформацію, яку він забажає за необхідне щодо надавачів послуг, хоча й беручи до уваги завантаженість надавачів послуг, з метою впровадження практик для покращення здійснення операцій з криптоактивами (розділи 4 та 5 Акту).

Як бачимо, законодавство Південної Кореї дійсно передбачає виключно регулювання, яке спрямовано на захист криптоактивів користувачів. При цьому воно безпосередньо пов'язано із надавачами послуг, пов'язаних із криптоактивами.

При чому законодавство не передбачає детальних обов'язків для кожної категорії з надавачів послуг, як це зроблено, наприклад, Регламентом МІСА у Європейському Союзі. Акт про захист віртуальних активів користувачів від 2023 року загалом за обсягом значно менший та навіть передбачає меншу кількість положень й щодо недобросовісної торгової практики на протипагу більш детальному регулюванню у Європейському Союзі, у якому для цього виділяється окремий розділ про запобігання та заборону зловживань на ринку криптоактивів. Вже не кажучи про той факт, що Регламент МІСА є комплексним законодавчим актом, який покриває основні питання щодо регулювання ринку криптоактивів у Європейському Союзі у цілому [9].

Висновки. Узагальнюючи, Південна Корея має унікальне законодавство щодо криптоактивів. Замість початкової розробки положень, які б створили правову базу для нагляду та контролю за ринком криптоактивів у цілому, законодавець надав перевагу створенню профільних норм, спрямованих безпосередньо на захист криптоактивів користувачів під час взаємодії із надавачами послуг, пов'язаних із криптоактивами.

Фактично передбачається два основні напрямки, заради яких і був розроблений Акт про захист віртуальних активів користувачів від 2023 року:

- 1) Сегрегація криптоактивів користувачів та забезпечення їхньої безпеки;
- 2) Боротьба із недобросовісною торговою практикою.

На мою думку, зазначені два явища – найбільш небезпечні у сфері криптоактивів, через які користувачі найчастіше втрачають свої кошти. З огляду на це, законодавець Південної Кореї передбачив, що надавачі послуг повинні обов'язково забезпечити відділення коштів клієнтів від власних, а також відповідним чином їх зберігати залежно від випадку: або у зберігачів (банків), або на власних гаманцях, причому 80% з них обов'язково на “холодних” гаманцях.

До того ж, надавачі послуг повинні вести облік активів, які були передані ним користувачам, а також оформити страхування, програми допомоги та мати додаткові резерви для покриття потенційних втрат внаслідок будь-яких ситуацій, що можуть призвести до втрати криптоактивів користувачів.

З метою захисту користувачів від недобросовісної практики, яка включає введення їх в оману, використання інсайдерської інформації або змова з метою маніпулювання ринком, законодавець зобов'язав надавачів послуг відслідковувати такі випадки та вживати необхідних дій, в тому числі щодо блокування конкретних користувачів, які підозрюються у вчиненні таких дій та повідомлення про це Комісію з фінансових послуг.

Тим не менш, надавачам послуг заборонено блокувати депозит та вивід криптоактивів зі своїх платформ одразу для усіх користувачів (лише за винятком певних специфічних випадків).

Варто зазначити, що у ситуації із забезпеченням безпеки та сегрегації коштів клієнтів Південна Корея передбачила відносно загальні норми, які за природою є вдалими рішенням, що допоможе в цілому підвищити захист криптоактивів.

Однак у випадку із недобросовісною торговою практикою законодавець передбачив надто широкі норми, під які може підпадати досить великий спектр операцій на ринку криптоактивів. Їх слід звужити та деталізувати, аби уникнути надмірної кількості помилкових блокувань користувачів.

Загалом, ми бачимо, що законодавство Південної Кореї було створено виключно з метою боротьби із зазначеними двома викликами. Наразі держава не має єдиного законодавства, яке б регулювало криптоіндустрію, як це відбувається у Європейському Союзі, яке має навіть більш детальні норми. Власне, законодавство Південної Кореї стало оперативною відповіддю на виклики, що виникли на ринку.

Так чи інакше, запропоновані досить прямі норми щодо захисту криптоактивів користувачів є корисними для оперативної імплементації у законодавствах, в тому числі в Україні. Хоча Півден-

на Корея пропонує досить обмежені положення щодо захисту активів користувачів, вони сприяють правовій визначеності та закріпленню нормативних вимог до надавачів послуг з криптоактивами щодо поводження з криптоактивами їх клієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Act on the Protection of Virtual Asset Users of Korea of 2023. URL: https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=63752&type=part&key=23 (дата звернення: 10.02.2025).
2. Enforcement Decree of the Act on the Protection of Virtual Asset Users. URL: <https://www.fsc.go.kr/comm/getFile?srvcId=RULENOTICE&upperNo=3945&fileTy=ATTACH&fileNo=4> (дата звернення: 10.02.2025).
3. Virtual Asset Industry Supervision Regulations. URL: <https://www.fsc.go.kr/comm/getFile?srvcId=BBSTY1&upperNo=82653&fileTy=ATTACH&fileNo=4> (дата звернення: 10.02.2025).
4. Proof of Reserve: Picking UP FTX's Pieces. MERKLE SCIENCE. URL: <https://www.merklescience.com/blog/ftx-collapse-a-timeline-of-events> (дата звернення: 13.02.2025).
5. What happened to Terra? Corporate Finance Institute. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/cryptocurrency/what-happened-to-terra/#:~:text=In%20May%202022%2C%20the%20value,for%20the%20broader%20cryptocurrency%20markets> (дата звернення: 13.02.2025).
6. Main highlights and implications of the act on the protection of virtual asset users. Kim Hyobong, Juho Yoon and David Pyun. Lexology. URL: [https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=df2f5ce5-1e3a-4be6-97b2-87aad85f1431#:~:text=The%20Act%20aims%20to%20protect,%2C%20and%20\(iv\)%20create%20and](https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=df2f5ce5-1e3a-4be6-97b2-87aad85f1431#:~:text=The%20Act%20aims%20to%20protect,%2C%20and%20(iv)%20create%20and) (дата звернення: 13.02.2025).
7. What is a crypto hardware wallet? Kraken. URL: <https://www.kraken.com/ru-ru/learn/what-is-crypto-hardware-wallet> (дата звернення: 15.02.2025).
8. Trump is untied... Korea is 'Galapagos' [virtual currency 'superpower'?]. Choi Changwon. Maekyung ECONOMY. URL: <https://www.mk.co.kr/economy/view.php?sc=50000001&year=2024&no=902835> (дата звернення: 14.02.2025).
9. Markets in Crypto-Assets Regulation (MICA). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj> (дата звернення: 14.02.2025).